

«Тасдиқ мекунам»

Директори Институти забон ва адабиёти
ба номи Абӯабдулло Рӯдакии АИ ҚТ,
академик Салимӣ Н.Ю. _____

_____ 2019с.

Хулосаи

Институти забон ва адабиёти ба номи Абӯабдулло Рӯдакии

Академияи илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон

Ба диссертатсияи номзодии Юсупова С.А. дар мавзӯи «Таҳлили луғавӣ-семантикӣ ва сохтори воҳидҳои луғавии марбут ба наботот дар шеваи ҷанубӣ ва ҷануби шарқии забони тоҷикӣ», ки дар шӯъбаи забони Институти забон ва адабиёти ба номи Абӯабдулло Рӯдакӣ АИ ҚТ иҷро шудааст.

Муаллифи диссертатсияи номзодӣ Юсупова Сурайё Абдумачидовна аспиранти Институти забон ва адабиёти ба номи Абӯабдулло Рӯдакии АИ ҚТ мебошад.

Соли 2010 Донишгоҳи миллии Тоҷикистонро аз рӯйи ихтисоси журналисти байналхалқӣ хатм намудааст.

Шаҳодатнома оид ба супоридани имтиҳонҳои номзодӣ аз 28 феввали соли 2019, таҳти № 532 аз тарафи Академияи илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон дода шудааст.

Роҳбари илмӣ – Раҳматуллозода Саҳидод, доктори илмҳои филология, узви вобастаи Академияи илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон, сарҳодими илмии шӯъбаи забони Институти забон ва адабиёти ба номи Абӯабдулло Рӯдакӣ.

Мавзӯи диссертатсияи номзадии мазкур дар ҷаласаи Шӯрои илмии Институти забон ва адабиёти ба номи Абӯабдулло Рӯдакӣ аз 01.04.2016, суратмачлиси № 3 тасдиқ гардидааст.

Аз рӯйи натиҷаи муҳокима чунин хулоса карда шуд:

Диссертатсия дар сатҳи баланди илмӣ-назариявӣ таълиф ёфта, баррасии ҳаматарафаи хусусиятҳои луғавӣ-семантикӣ ва сохтории воҳидҳои луғавии марбут ба наботот дар шеваи ҷанубӣ ва ҷануби шарқии забони тоҷикӣ мавзӯи баҳси он мебошад. Диссертатсия аз муқаддима, 2 боб, (10 зербоб дар боби аввал ва 4 зербоб дар боби дуюм), хулоса, ихтисораҳо ва рӯйхати адабиёт иборат аст.

Мубрамияти мавзӯ аз он иборат аст, ки яке аз масъалаҳои муҳими илмӣ таҳқиқи диссертатсионии қабатҳои алоҳидаи лексикаи лаҳҷаҳо мебошад, ки ба ин масъала хеле кам тавачҷуҳ шудааст. Махсусан, калимаю истилоҳоти марбут ба растаниҳо дар асоси маводи шеваҳои ҷанубӣ ва ҷануби шарқии забони тоҷикӣ то имрӯз дар шакли диссертатсионӣ баррасӣ нашудааст ва ҳалли ин масъалаи илмӣ мубрамияти мавзӯи мазкурро ба вучуд овардааст.

Мақсад ва вазифаҳои асосии диссертатсия таҳқиқи яке аз қабатҳои асосии таркиби луғавии шеваҳои ҷанубӣ ва ҷануби шарқии забони тоҷикӣ - калимаҳои марбут ба наботот мебошад, ки барои нишон додани ташаккул ва тақмили захираи луғавии шеваҳои мазкур мусоидат мекунад.

Мундариҷаи диссертатсияи номзадӣ ба талаботи баррасии соҳавии шиносномаи ихтисоси 10.02.22 – Забонҳои халқҳои кишварҳои хориҷии Аврупо, Осиё, Африқо, соқинони бумии (аборигенҳо) Амрико ва Австралия (забони тоҷикӣ) мувофиқат мекунад.

Таҳқиқоти диссертатсионӣ мустақилона буда, дар асоси методи муқоисавӣ - таҳлилӣ, шарҳу тафсир, усули лексикӣ – семантикию сохторӣ, усули омории таҳқиқ ва мушоҳида истифода шудааст.

Навовари илмӣ таҳқиқот аз он иборат аст, ки то имрӯз роҷеъ ба хусусиятҳои луғавию семантикӣ ва грамматикӣ воҳидҳои луғавии марбут ба

наботот дар шеваҳои ҷанубӣ ва ҷануби шарқии забони тоҷикӣ диссертасияи алоҳидаи илмӣ ба вучуд наомадааст. Дар диссертасия бори аввал ба таври мукамал маводи марбут ба наботот дар шеваҳои ҷанубӣ ва ҷануби шарқии забони тоҷикӣ ҷамъорӣ, табақабандӣ ва таҳқиқи илмӣ шуда, нақши воҳидҳои луғавии мансуб ба растаниҳои мевадор, бемева ва гулу гиёҳҳо баррасӣ гардида, ҷойгоҳи калимаҳои сода, сохта, мураккаб ва калима-ибораҳо дар ташаккули лексемаҳои соҳаи растанипарварӣ муайян гардидааст.

Аҳамияти назариявии таҳқиқот омӯзиш ва баррасии илмии хусусиятҳои луғавию семантикии гурӯҳҳои мавзӯӣ ва сохтори калима ва истилоҳоти соҳавӣ дар муайян сохтани роҳи таърихии лаҳҷаҳо ва тараққиёти мунтазами забон ва шеваҳо мусоидат мекунад. Ҷамъоварӣ ва таҳқиқи воҳидҳои луғавии мансуб ба растаниҳо барои пурра кардани истилоҳоти соҳавии забони меъёр ва нишон додани нирӯмандии манбаъҳои, ки забони меъёр аз онҳо неру мегирад, омили муҳим мебошад. Азбаски воҳидҳои луғавии ин соҳа асосан тоҷикӣ мебошанд, истифодаи онҳо дар забони меъёр барои иваз кардани баъзе калимаҳои иқтибосӣ муҳим арзёбӣ мешавад. Таҳқиқи як гурӯҳи алоҳидаи мавзӯӣ ҷиҳати пурратар омӯختани ин соҳа мусоидат карда, барои нишон додани хусусиятҳои хоси калимаҳои сода ва дар заминаи онҳо ташаккули воҳидҳои луғавии мансуб ба растаниҳо тавассути унсурҳои гуногуни калимасоз, сермахсулию каммахсулии қолибҳои мавҷуда, омори лексемаҳои бо ин қолибҳо ба вучуд омада, аҳамияти назариявии таҳқиқотро муайян менамояд.

Аҳамияти амалии таҳқиқ аз он иборат аст, ки натиҷаҳои он метавонанд, барои тадвини луғати соҳавии марбут ба наботот истифода шаванд. Диссертатсия ва мақолаҳои ҷопшуда барои дарсҳои амалию назариявии фанҳои лексикаи забони адабӣ, шевашиносӣ ва масоили марбут ба калимасозӣ дорои аҳамият мебошанд. Ҳамчунин, хулосаҳои илмии диссертатсия барои таҳияи барномаҳои таълимии шевашиносӣ, назарияи калимасозӣ, китобҳои дарсии марбут ба фанни шевашиносӣ ва масоили калимасозии шеваҳо истифода шаванд.

1.Диссертатсияи номзадии Юсупова Сурайё Абдумачидовна аз нигоҳи мазмуну муҳтаво муҳим буда, ҷавобгӯии талаботи КАО ҚТ барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои филология аз рӯйи ихтисоси 10.02.22– Забонҳои халқҳои кишварҳои хориҷии Аврупо, Осиё, Африқо, сокинони бумии (аборигенҳо) Амрико ва Австралия (забони тоҷикӣ) буда, барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илми филология пешниҳод карда мешавад.

Хулоса, диссертатсияи Юсупова С.А. дар мавзӯи “Таҳқиқи луғавӣ-семантикӣ ва сохтори воҳидҳои луғавии марбут ба наботот дар шеваҳои ҷанубӣ ва ҷануби шарқии забони тоҷикӣ” дар ҷаласаи сексияи забоншиносии Институти забон ва адабиёти ба номи Абӯабдулло Рӯдакии Академияи илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон баррасӣ шудааст.

Дар ҷаласа иштирок доштанд 11 нафар, аз онҳо “тарafdор” – 11 нафар, “муқобил”–нест, “бетараф”-нест, суратҷаласаи №2 аз 05.03.2019 с.

Раисиқунандаи сексияи забоншиносӣ

номзади илми филология,

мудирӣ шӯбаи забон

“16” 04 2019с.

Мирзоев С.

“Имзои Мирзоев Сайфиддинро тасдиқ мекунам”

нозири калони кадрӣ Институти забон ва адабиёти

ба номи Абӯабдулло Рӯдакӣ АИ ҚТ

Муродова С.